

ZÁKON O LOBBINGU A DALŠÍ PROTIKORUPČNÍ OPATŘENÍ

Některé principy zákona

Tento zákon upravuje podmínky výkonu lobbingu, práva a povinnosti lobbisty a působnost orgánů veřejné moci týkající se lobbingu.

Lobbistickým kontaktem je komunikace, včetně jednostranné komunikace, jejímž cílem je ovlivnit rozhodování orgánů veřejné moci nebo proces, který rozhodování předchází, a dosáhnout vypracování, předložení, projednání, schválení, změny nebo doplnění návrhu předpisu nebo dokumentu.

Veřejným funkcionářem se pro účely tohoto zákona rozumí: poslanec Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky, senátor Senátu Parlamentu České republiky (dále jen "senátor"); člen vlády nebo vedoucí jiného ústředního orgánu státní správy, v jehož čele není člen vlády; předseda a inspektor Úřadu pro ochranu osobních údajů; předseda Úřadu pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví; člen Rady Českého telekomunikačního úřadu; člen Rady pro rozhlasové a televizní vysílání; náměstek člena vlády a náměstek vedoucího Úřadu vlády; hejtman a uvolněný člen rady kraje; primátor a uvolněný člen rady statutárního města; ředitel krajského úřadu a tajemník magistrátu statutárního města.

Lobbistou je osoba, která soustavně vykonává lobbing. Pokud osoba uskutečnila v rámci jednoho kalendářního čtvrtletí více než tři lobbistické kontakty, platí, že soustavně vykonává lobbing.

Lobbista je povinen se do deseti kalendářních dnů ode dne, kdy poprvé vykoná lobbing, zaregistrovat do seznamu lobbistů; zároveň s písemným návrhem na registraci zašle ministerstvu kopii návrhu elektronickou formou.

Za přestupek proti zákonu lze uložit pokutu do 1 000 000 Kč nebo zákaz činnosti do 5 let.

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. července 2010.

Argumenty pro zákon

Lobbing je sám o sobě legitimní participací občanů na rozhodování státních orgánů, může však s sebou nést rizika korupce a klientelismu. Není však dosud českým právem regulován, což tato rizika zvyšuje.

Navrhovaný zákon se snaží i dalšími souvisejícími změnami zákona o střetu zájmů a zákona o jednacím řádu Poslanecké sněmovny zvýšit transparentnost legislativního procesu.

Návrhy zákonů předkládané v Poslanecké sněmovně jsou začasté vypracovávány osobami stojícími mimo vládu a Parlament a mohou být v určitých případech též výsledkem lobbistických zájmů. Navrhuje se proto zakotvit povinnost uvést v důvodové zprávě, kdo se na přípravě legislativní předlohy podílel a u koho jsou tyto osoby zaměstnány, případně v jakých právnických osobách působí.

Argumenty proti zákonu

Zásadní nedostatek tohoto návrhu zákona vláda spatřuje v samotné koncepci návrhu, kde je lobbing definován jako činnost zaměřená na uskutečňování kontaktů lobbisty s veřejnými funkcionáři, orgány veřejné moci a jejich zaměstnanci, a nikoliv jako činnost zaměřená k prosazování zájmů lobbisty či jeho klienta.

Návrh zákona nedostatečným způsobem upravuje vlastní pravidla provádění lobbingu, to znamená, co je v lobbingu dovoleno a co ne.

Není vůbec řešena problematika ovlivňování vzniku individuálních právních aktů, ovlivňování dotačního řízení, problematika ovlivňování veřejného zadávacího řízení, a to zejména ve vztahu ke vzniku zadávacích dokumentací.

Návrh zákona v § 2 odst. 3 uvádí, co se nepovažuje za lobbistický kontakt, tedy, že to není komunikace na jednání orgánů politických stran a politických hnutí, tak přesně na tomto příkladu si dovedeme představit, jak tato norma je prázdná.

PROTIKORUPČNÍ OPATŘENÍ POLITICKÝCH STRAN

ODS

- životopisy zakázek od zadávací dokumentace, váhy rozhodovacích kritérií, průběhu výběrového řízení, členů komise až po vyúčtování budou zveřejněny na internetu. Členové výběrových komisí u zakázek velké hodnoty budou zvoleni losem;
- firmy, které se budou napříště ucházet o veřejné zakázky, budou muset o sobě povinně sdělit všechny podstatné informace. Společnosti bez předem známé a průhledné vlastnické struktury se nebudou moci těchto soutěží účastnit;
- ty firmy, které se při veřejné soutěži dopustí nezákonného jednání, budou zařazeny na veřejně kontrolovatelný seznam a nebudou se moci v následujících 5 letech ucházet o přidělení veřejné zakázky;
- zřídíme specializované soudní protikorupční senáty a zvláštní útvar působící při státním zastupitelství se zaměřením na korupci veřejných činitelů a korupci při veřejných zakázkách;
- policie a justice musí mít účinné nástroje pro odhalování korupce (protikorupční agent, odposlechy a sledování, spolupracující svědkové, ukládání vysokých trestů), ty však nesmí být zneužitelné k omezování práv slušných občanů. Ti, kdo se dopustí korupce při veřejných zakázkách, veřejných soutěžích nebo dražbách, se nebudou moci po dobu stanovenou soudem účastnit dalších veřejných zakázek;
- v závažných případech prokázané korupce může odsouzenému propadnout majetek. Tomu, kdo bude odsouzen za korupci v souvislosti s veřejnými zakázkami, soutěžemi nebo dražbami, bude vždy vedle trestu odnětí svobody či peněžitého trestu uložen trest zákazu činnosti.
 - posílíme odpovědnost veřejných funkcionářů při správě majetku založenou na principu rozšířené povinnosti veřejného funkcionáře nahradit škodu, kterou způsobil.
 - 30 nejhorších regulací bude každý rok zrušeno nebo modernizováno;
 - snížení počtu ministerstev o tři a zrušení nebo sloučení některých dalších státních institucí.

ČSSD

- úprava fungování specializovaných policejních útvarů a posílení speciálních útvarů státních zastupitelství;
- rozšíření působnosti zákona o střetu zájmů, aby nebylo možné nadále zneužívat informací a postavení při přechodu vysokých státních úředníků a politiků z veřejné do soukromé sféry;
- prosazení zákona o lobbingu;
- bezodkladné přijetí Úmluvy o boji proti korupci EU z roku 1997 a v jejím kontextu doplnění prováděcích českých zákonů;
- dokončení ratifikaci Úmluvy OSN proti korupci z roku

2003;

- vytvoření nového systému zadávání a kontroly veřejných zakázek;
- zavedení povinných veřejných elektronických pro nákupy standardního zboží a služeb veřejnými institucemi;
- do výběrových řízení ve veřejné sféře se nebudou moci přihlásit firmy, které se prokazatelně dopustily korupčního jednání (tzv. černé listiny) nebo společnosti, které mají tzv. anonymní listinné akcie na majitele.

TOP 09

- informace o veřejných zakázkách od fáze přípravy až do fáze realizace smlouvy budou veřejně dostupné v elektronické podobě;
- za nejvhodnější nástroj realizace veřejných zakázek pokládá TOP 09 všude, kde to lze, elektronické aukce. Veřejně dostupné budou i informace o veškerých dotacích poskytovaných z veřejných rozpočtů. Složení hodnotících komisí u zakázek nad 50 mil. bude provedeno losem z minimálně dvojnásobného počtu nominovaných;
- pro veřejný sektor nebude přípustné uzavřít smlouvu s právníkem osobou s neprůhlednou vlastnickou strukturou. Uchazeč o veřejnou zakázku musí garantovat alespoň 30 % její realizace vlastními kapacitami;
- politické strany budou mít povinnost zveřejnit rozpočty volebních kampaní. Svoje kampaně budou financovat prostřednictvím jednoho transparentního účtu;
- na vrcholné pozice ve státní správě a ve státem ovládaných firmách ve všech případech bez výjimky budou pořádána otevřená výběrová řízení. Poslaneckou zákonodárnou iniciativu bude možné předložit pouze tehdy, pokud ji podepíše alespoň 10 poslanců. To se týká jak návrhů zákonů, tak pozměňujících návrhů.

Věci veřejné

- testy korupční odolnosti politiků a státních úředníků;
- zřízení speciálního protikorupčního soudu a státního zastupitelství;
- VV podporují institut tzv. spolupracujícího (korunního) svědka;
- zákaz práce ve státní správě pro veřejné činitele usvědčené z korupce, zneužití pravomoci, podvodů, pletich a jiné závažné trestné činnosti;
- nulová toleranci korupce v právnických profesích a v řadách policistů;
- zrušení akcie na doručitele;
- maximální podpora centrálního nákupu na ministerstvech a elektronické aukce;
- povinnost zveřejňovat veškeré informace o zadávání veřejných zakázek na internetu;
- odstranění nesmyslných kvalifikačních požadavků a výjimek, které umožňují udělit zakázku bez řádného veřejného výběrového řízení a omezují konkurenci;

- snížení limitů velikosti veřejných zakázek;
- zveřejňování informací o průběhu přidělování dotací a grantů;
- posílení pravomoci Nejvyššího kontrolního úřadu a rozšíření jeho působnosti i na samosprávu;
- protikorupční audity na všech úrovních státní správy.

KDU-ČSL

- zavedení institutu protikorupčního agenta;
- trestní odpovědnost právnických osob;
- doplnění ustanovení o účinné lítosti a možné beztrestnosti pro toho, kdo se sám udá a pomůže rozkrýt korupci;

- zpřísnění podmínky zadávání veřejných zakázek vůči společnostem, které nemohou prokazatelným způsobem doložit své majitele;
- zrušení anonymní formy vlastnictví;
- subjekty veřejného sektoru budou moci zadávat veřejné zakázky, prodávat, pronajímat a nabývat majetek pouze s firmami s průhlednou majetkovou strukturou;
- vytvoření specializovaného útvaru státních zástupců;
- znovuuštění finanční policie;
- posílení nezávislosti finančně-analytického útvaru Ministerstva financí České republiky;
- zavedení principu revize a zabavení „nečistého“ majetku do našeho právního řádu.